

ANALIZA ANKETE
KVALITETA POSLOVANJA I RAZVOJNIH AKTIVNOSTI
PRIVREDNIH SUBJEKATA U OPŠTINI TESLIĆ

Januar, 2017. godine

I UVOD

Tokom septembra-oktobra 2016. godine, sprovedena je anketa među poslodavcima Teslića u cilju prikupljanja informacija o mišljenju privrednog sektora o poslovnoj klimi u opštini. Opština Teslić je prva opština u Republici Srpskoj (pored gradova Banja Luka, Prijedor i Bijeljina) koja je ispunila sve kriterijume i tako stekla uslove da bude sertifikovana i dobije sertifikat opštine sa povoljnim poslovnim okruženjem prema zahtjevima BFC SEE standarda. Vizija opštine Teslić je izgradnja lokalne zajednice sa razvijenom preduzetničkom infrastrukturom, povoljnim uslovima za investitore, razvijenim turizmom, poljoprivredom, malim i srednjim preduzetništvom, razvijenom komunalnom infrastrukturom, očuvanom životnom sredinom, u kojoj građani u partnerstvu sa javnom upravom stvaraju ekonomski i socijalno privlačni ambijent za život i razvoj.

U cilju ostvarenja definisane vizije, kao i u svjetlu sertifikacije prema BFC SEE standardima, opština Teslić će na sve raspoložive načine uključivati sve interesne grupe, institucije i pojedince, da svojim prijedlozima, idejama, sugestijama, primjedbama doprinesu stvaranju boljih ekonomskih uslova za život. Investiranje u postojeće i nove proizvodne i uslužne kapacitete, povećanje broja zaposlenih, ali i održavanje stabilnosti postojećeg privrednog okruženja, predstavlja jedan od strateških ciljeva opštine Teslić, a za čije ostvarenje je neophodna dobra saradnja sa poslovnom zajednicom i poboljšanje kvaliteta usluga opštine koje ona pruža.

Svrha ankete je bila da Opština dobije jasniju sliku o planovima za investicije, problemima sa kojima se privredni subjekti suočavaju u svom radu te mjerama koje bi Opština mogla preduzeti u cilju što boljeg života svih građana Teslića.

U anketi su postavljana pitanja koja su imala za cilj da ustanove kakva je generalno poslovna klima u opštini, kao i da ustanove kvalitet poslovanja i razvojnih aktivnosti privrednih subjekata u Tesliću. Stavke u upitniku su obuhvatale status firme, prirodu njihovog posla, pitanja radne snage i zaposlenih, planove za investicije, informacije o poslovnim objektima, usluge opštinske uprave i odnose sa njom, kao i sveukupne utiske o opštini kao mjestu poslovanja.

II METODOLOGIJA

Anketa pod nazivom „Kvaliteta poslovanja i razvojnih aktivnosti privrednih subjekata opštine Teslić” sastojala se iz ukupno 16 pitanja. Broj pitanja je maksimalno smanjen što je rezultat prethodno provedenih anketa koje su ukazale da privrednici imaju slabo iskazan interes za ovu vrstu istraživanja te da povećan broj pitanja kod njih stvara dodatnu odbojnost u popunjavanju i dostavi ankete. Upitnik je upućen na 55 adresa privatnog sektora (što je zastupljenost od 30% aktivnih privrednih društava), sa ciljem da se vrati najmanje 30 odgovora. Kriterije za odabir je bio aktivnost preduzeća, njegova veličina (godišnji prihod i broj zaposlenih), te potreba da budu zastupljene sve djelatnosti koje su od posebnog značaja za razvoj opštine Teslić (metal, drvoprerada, prerada kože i tekstila, turizam). Očekivani minimalni statistički uzorak bio je 30

popunjenih upitnika, a odgovor su dostavila 34 privredna društava, tako da se može smatrati da je anketa uspješno sprovedena.

Teslić ima veoma heterogenu strukturu, a sama anketa i distribucija upitnika bila je takva da uzima u obzir strukturu i zastupljenost privrednih sektora na teritoriji opštine. Može se reći da je anketom obuhvaćeno oko 80% relevantnih privrednih sektora. Drvoprerađivačka, metaloprerađivačka i prerada tekstila i kože su najzastupljenije industrije, po prometu i prema broju zaposlenih. Drvoprerađivačka i metaloprerađivačka industrija su primarna sektorska područja, što ne čudi s obzirom da je Teslić opština sa dugom industrijskom tradicijom i da je nastao na osnovu velikih fabrika iz oblasti drvoprerađivačke. Metalni sektor je bio izuzetno razvijen da bi u poslijeratnom periodu doživio veliki pad od kojeg se uspješno oporavlja tako da je to danas sektor sa velikim potencijalima za razvoj bez obzira na veliki broj preduzeća koja trenutno rade. Anketirani predstavnici drvoprerađivačke industrije obuhvataju primarnu proizvodnju i preradu drveta-pilane, proizvodnju poluproizvoda od drveta i proizvodnja gotovih proizvoda – nameštaj i građevinska stolarija. Turizam takođe ima značajnu ulogu u privredi opštine Teslić pa smo anketom obuhvatili najpoznatiji turistički lokalitet na teritoriji opštine, Banju Vrućicu. Anketiranje je sprovedeno od strane službenika opštinske uprave Teslić, Odjeljenja za privredu i poljoprivredu i Odsjeka za razvoj i investicije. U značajnoj mjeri na kvalitet ankete je uticala i činjenica da je opština Teslić uključena u projekat EU ProLocal za koji su interes izrazila privredna društva iz metalne i drvne industrije te su pristala da budu učesnici i jednog šireg istraživanja koje je omogućilo prikupljanje relevantnih podataka i za samu anketu.

Prema djelatnostima od ukupnog broja anketiranih najviše su zastupljena privredna društva iz drvoprerađivačke industrije 24%, prerada i obrada metala 21%, te po 12% prerada tekstila i kože i građevinarstvo. Navedene djelatnosti uključujući turizam i hemijsku industriju (zastupljenost u anketi po 3%) imaju učešće od 70% u ukupnom broju zaposlenih lica u privrednim društvima, što čini više od 30%¹ od ukupno zaposlenih stanovnika opštine.

Svi navedeni podaci govore da su rezultati ankete vrlo indikativni i predstavljaju koristan instrument za strateško planiranje ekonomskog razvoja, kao i dalje aktivnosti vezane za jačanje dvosmjerne komunikacije između privrede i lokalne vlasti.

Pored toga, anketom su utvrđene razlike u stavovima firmi koje predstavljaju različite sektore lokalne privrede (proizvodnja, građevinarstvo, trgovina, ostale usluge), što dodatno doprinosi informativnosti ovog istraživanja i boljem razumevanju objektivnog stanja u lokalnoj privredi.

Ovaj izveštaj se neće pozivati na konkretne firme, te će formulari upitnika ostati poverljivi i kao takvi predstavljati analizu mišljenja poslovne zajednice opštine Teslić.

---

¹ Podaci su okvirni obzirom da podaci o ukupnoj zaposlenosti i nezaposlenosti na opštini Teslić variraju zavisno od izvora koji iste prezentuje.

III GLAVNI REZULTATI ANKETE SA ZAKLJUČCIMA I PREPORUKAMA

Poslovna klima u opštini Teslić može se ocjeniti dobrom o čemu svjedoči i činjenica da je prema ocjenama specijalizovanog časopisa za direktna strana ulaganja "Financial Times" područje BEAR-a koje čine opštine Teslić, Tešanj i Žepče su svrstane u "Top 10" evropskih regija u kategoriji najboljih evropskih investicionih lokacija prema troškovnoj učinkovitosti u sklopu konkursa Evropski gradovi i regije budućnosti za 2014/15. godinu. Nadalje, opština Teslić je prva opština u Republici Srpskoj koja je ispunila sve kriterijume i tako stekla uslove da bude sertifikovana i dobije sertifikat opštine sa povoljnim poslovnim okruženjem - BFC SEE sertifikat. U kontekstu navedenog, a u cilju provjere stavova i mišljenja poslovne zajednice anketa je obuhvatila pitanja vezana za kvalitet i mogućnosti razvijanja i unapređenja poslovanja postojećih privrednih društava. Rezultati treba da ukažu na aktivnosti koje je potrebno preduzeti kako bi opština Teslić postala još interesantnija za razvoj poslovanja postojećim i budućim investitorima. Zaključci i preporuke su izvedeni iz rezultata odgovora u anketi, i mogu biti korisni opštinskoj upravi u njenim daljim aktivnostima vezanim za jačanje ekonomskog položaja svih stanovnika Teslića.

Pitanje: Da li ste u protekle tri godine imali investicije u cilju povećanja proizvodnje (proširenja usluga)?

Na navedeno pitanje čak 92% anketiranih odgovorilo je pozitivno, a raspon investicija kretao se od 20.000 do 700.000,00 KM. Ovako visok procenat pozitivnih odgovora je ohrabrujući i ukazuje da i pored sveopšte otežanog privređivanja privrede, postoji određena poslovna stabilnost ispitanika. Posebno ohrabruje činjenica da su investicije vezane za dalje jačanje privrednih aktivnosti što ima značajan uticaj na čitavu Opštinu, a opštinsku upravu usmjerava da u svakom segmentu bude servis i podrška poslovnoj zajednici.

Pitanje: Da li su prethodne/buduće investicije imale za posljedicu otvaranje novih radnih mjesta? (Ako jesu navedite koliko je novih radnih mjesta otvoreno/planirano).

Od 92% ispitanika koji su imali investicije u cilju povećanja proizvodnje (proširenja usluga) kod 87% iste su imale učinak na kreiranje novih radnih mjesta. Navedeni podaci zaslužuju šire razmatranje, jer praćenje broja zaposlenih po mjesecima na opštini Teslić za 2016. godinu ukazuje da postoji konstantno povećanje, ali da u pojedinim periodima postoji i značajno smanjenje. Pretpostavka je da je na navedeni broj novozaposlenih iskazan u rezultatima ankete značajan uticaj imao i finansijski podsticaj opštine Teslić proizvodnim privrednim društvima za nova zapošljavanja. U periodu novembar 2015-januar 2016. godine opština Teslić je potpisala ugovore sa sedam privrednih društava o finansijskom podsticaju za zapošljavanje 134 radnika. Ukoliko je jedan dio anketiranih društava, a koji su potpisnici ove vrste ugovora, u rezultate uvrstio povećanje broja radnika po ovom osnovu, onda isti ne mogu biti vezani za investicije koje su sprovodili u cilju povećanja proizvodnje/proširenja usluga. Ovakav zaključak je opravdan kada se kod ovih društava u odnos stavi iznos investicija i povećanja stope zaposlenosti. Međutim, kod dva (2) anketirana društva, a koja su ujedno i korisnici podsticajnih

sredstava i koji su imali investicije u proširenje proizvodnje, došlo je do značajnog povećanja zaposlenosti (povećanje za cca 80 novih radnika). Ako se zanemari odnos investicije/povećanje broja zaposlenih može se zaključiti da su privredna društva usmjerena ka ulaganjima u povećanje svojih poslovnih kapaciteta, a ujedno da se i broj zaposlenih kod istih konstantno povećava. Preporuka je da opštinska uprava opštinske Teslić i dalje vodi proaktivnu politiku po pitanju što većeg zapošljavanja i stvaranja uslova za nove investicione projekte.

**Pitanje: U kom segmentu bi Vam investicije bile najpotrebnije?
Da li planirate investicije u tekućoj godini i u kojem obimu.**

Kao što je i očekivano potrebe za investicijama u novu opremu su najizraženije i za njih se opredjelilo 69% anketiranih. Navedeni rezultat se može posmatrati dvojako: ili je kod anketiranih oprema već dotrajala i zastarjela ili je investiranje u istu potrebno radi proširenja proizvodnje. Istraživanje provedeno u okviru EU ProLocal u metalnom i drvnom sektoru (ujedno je vršeno i anketiranje) ukazalo je na sljedeće: Investicije u opremu predstavljaju prioritet u narednom vremenskom periodu obzirom da su oba sektora okrenuta ka izvozu, a zahtjevi ino kupaca u pogledu kvaliteta, vremena isporuke i cijene su u direktnoj zavisnosti od modernizacije opreme i primjene novih tehnologija. Preduzeća koja su učestvovala u istraživanju (šest preduzeća) planiraju u novu opremu investirati u 2017.godini cca 1,2 miliona KM, dok u proizvodne hale planiraju investirati cca 2,2 miliona KM (dva preduzeća). Za proširenje proizvodnog/uslužnog poslovnog prostora opredjelilo se 19% anketiranih, a za jačanje poslovne infrastrukture 12%. Investicije u čvrstu infrastrukturu (put, struja, dr.) ne planira ni jedan ispitanik. Od ukupnog broja anketiranih samo 13% nema planove za investiranje u tekućoj godini. Aktivnosti opštinske uprave u ovom segmentu su već u toku i ogledaju se kroz sprovođenje obuka privrednih društava za apliciranje na objavljene donatorske pozive, kao i njihovo uključivanje u različite vidove prezentacija, seminara i radionica, a što može da doprinese njihovom samostalnom nastupu ka stranim donatorima.

Pitanje: Ukoliko planirate proširenje poslovanja da li će ono biti na području opštine Teslić ili nekoj drugoj opštini (navesti gdje)?

Proširenje poslovanja planira 74% anketiranih i svi su se izjasnili da će ono biti na području opštine Teslić. Ovakav stav privrednih društava predstavlja i određenu obavezu opštinskoj upravi Teslić da u svojim strateškim dokumentima i budžetu planira sredstva podsticaja privrednim aktivnostima te da se aktivno uključuje u sve domaće i inostrane projekte koji su usmjereni ka razvoju poslovne zajednice.

Pitanje: Iz kojih razloga bi ste investirali van teritorije opštine Teslić?

Na ovo pitanje je ponuđeno više odgovora, te su se u skladu sa svojim stavom i opredjeljivali anketirani: 34% bi investiralo van područja opštine Teslić radi proširenja tržišta i interesa u drugim opštinama, dok se 8% odlučilo zbog spore administracije, nelojalne konkurencije (sivo tržište) i boljih podsticajnih mjera i lakšeg pristupa istima. U skladu sa rezultatima odgovora na ovo pitanje opštinska uprava može da uoči

segmente u kojima je potrebno da ona preduzme određene korake kako bi potaknula domaće investitore da svoje poslovanje zadrže i šire u Tesliću. Stoga opštinska uprava i dalje treba da radi na unapređenju svojih usluga, pojača rad kontrolnih organa te konstantno bude u kontaktu sa poslovnom zajednicom kako bi prepoznala probleme sa kojima se ista susreće, a koje ona svojim djelovanjem može otkloniti ili ublažiti.

Pitanje: Da li ste u mogućnosti da obezbjedite sopstvena materijalna sredstva za proširenje Vašeg poslovanja?

Ohrabrujuća je činjenica da se 56% ispitanika izjasnilo da su u mogućnosti da obezbjede vlastita sredstva za proširenje vlastitog poslovanja, a 44% da nije. U kontekstu navedenih odgovora, a vodeći se činjenicom da su u anketiranju učestvovala preduzeća koja su nosioci razvoja privredne aktivnosti u opštini Teslić, kako po obimu poslovanja, izvozu tako i broju zaposlenih opština Teslić treba da: redovno informiše poslovnu zajednicu o svim projektima koja su usmjerena na sve aspekte jačanja poslovne zajednice, o svim dostupnim finansijskim sredstvima (IRB RS, banke, Garantni fond RS, Vlada RS i drugo), da u svojim dokumentima planira aktivnosti i finansijska sredstva za podršku privredi koja mogu da budu u različitom obliku, a čiji će konačni ishod za privredno društvo biti ušteda sredstava koja može iskoristiti za proširenje poslovanja.

Pitanje: Da li su Vam potrebne informacije o slobodnom poslovnom prostoru u gradu ili lokacijama za investiranje?

Negativan odgovor na ovo pitanje dalo je 77% ispitanika, dok je 33% odgovorilo potvrdno. Pitanje je u direktnoj vezi sa pitanjem o planiranim investicijama, gdje se 19% ispitanika izjasnilo da planira investicije za izgradnju poslovnih objekata. OSS kancelarija opštine Teslić u kontinuitetu objavljuje ponudu dostupnih poslovnih prostora (privatno i društveno vlasništvo) kao i ponudu poslovnih lokacija namjenjenih izgradnji poslovne infrastrukture. Upravo u ovom segmentu opštinska uprava ulaže konstantne napore da poboljša svoju ponudu, odnosno da kroz smanjenje cijena zemljišta, naknade za uređenje građevinskog zemljišta i rente, postane prepoznatljiv partner čiji je cilj jačanje ekonomskog kapaciteta Teslića i njenih građana.

Pitanje: Koji faktori koji imaju negativan uticaj na trenutni i budući razvoj Vašeg poslovanja?

Na ovo pitanje ponuđeno je više odgovora uz mogućnost navođenja više odgovora, a ispitanici su se izjasnili na sljedeći način:

1. Opšta privredna situacija	57%
2. Domaća konkurencija	0%
3. Nelojalna konkurencija (siva ekonomija)	69%
4. Strana konkurencija	0%
5. Nedostatak kvalifikovane radne snage	54%

6. Troškovi radne snage	0%
7. Težak pristup finansijskim sredstvima	12%
8. Visoke kamatne stope	35%
9. Neadekvatni kapaciteti	0%
10. Troškovi režija	12%
11. Ponašanje lokalne samouprave	12%
12. Zakonodavna politika	63%
13. Drugo (bezbedonosna situacija u regionu, neravnomjerna raspodjela trupaca)	0%

Opšta privredna situacija, visoke kamatne stope i zakonodavna politika su u najvećoj mjeri izvan mogućeg uticaja opštinske uprave. Djelimičan uticaj koji opštinska uprava ima odnosi se na nedostatak kvalifikovane radne snage i nelojalne konkurencije koja prema ispitanicima ima najznačajniji negativan uticaj na obavljanje poslovne aktivnosti. Po pitanju kvalifikovane radne snage opštinska uprava je do sada, a u buduću je potrebno i aktivnije, uspostavljala saradnju sa poslovnom zajednicom i obrazovnim institucijama u cilju definisanja potrebnih zanimanja i kvalifikacija za kojima tržište rada ima potrebu. Nadalje, opština Teslić dugi niz godina dodjeljuje stipendije za različite profile obrazovanja, ali poslovna zajednica još uvijek nije dovoljno prepoznala potrebu da se i ona uključi u ovaj proces. Kroz određene domaće i inostrane projekte u kojima je opština Teslić učestvovala, i onima koji su u toku, obezbjeđena je oprema i edukacija za sticanje znanja i vještina iz oblasti prerade metala i drveta. Iako se ni jedan ispitanik nije izjasnio da su troškovi radne snage prepreka njihovom razvoju, kroz kontakte sa poslovnom zajednicom stekao se utisak da određen broj privrednika nije spreman adekvatno finansijski stimulirati kvalifikovanu radnu snagu, te isti svoj poslovni angažman pronalaze izvan Teslića, posebno u inostranstvu. Takođe, troškovi radne snage opterećeni su i visokim stopama različitih doprinosa što je konstantna zamjerka poslovne zajednice, te ovakav rezultat odgovora predstavlja iznenađenje. Još jedna od nelogičnosti u odgovorima odnosi se na odgovor pod rednim brojem 13. gdje je namjerno takstativno navedeno „neravnomjerna raspodjela trupaca“ što se već godinama u oblasti drvoprerađivačke pojavljuje kao veliki problem koji izaziva veliko nezadovoljstvo. Opštinska uprava je više puta sa svoje strane bila direktni sudionik u pokušajima da svi privredni subjekti budu tretirani na zakonski način, pa čak označavana i kao jedan od „krivaca“ za ovakvo stanje od strane drvoprerađivača. Stoga ovakav rezultat odgovora zaista predstavlja iznenađenje za opštinsku upravu. Nelojalna konkurencija (siva ekonomija) je već godinama rak rana BH poslovne zajednice pa ni Teslić nije pošteđen iste. U cilju sprečavanja iste opštinskoj upravi stoje na raspolaganju inspekcijski organi koji u određenoj mjeri mogu uticati na suzbijanje iste, ali je većina ovih mjera ipak u republičkoj nadležnosti.

Pitanje: Da li ste upoznati sa stimulativnim mjerama i uslovima dodjele podsticajnih sredstava za zapošljavanje nezaposlenih lica opštine Teslić? Smatrate li da nisu dovoljno promovisani?

Sa ovim mjerama upoznato je 77% ispitanika dok je 33% odgovorilo da nije, a 65% smatra da iste nisu dovoljno promovisane. Opštinska uprava je putem Privrednog savjeta provela aktivnost o upoznavanju privrednika sa programom podsticajnih mjera

u proteklim godinama, iste objavila na zvaničnom sajtu opštine i oglasnoj tabli, a javni poziv i u štampanim medijima. Sa svoje strane opštinska uprava bi učinila više, ali za to mora postojati i dobra volja poslovne zajednice u smislu povećanog interesa i dostavljanja svojih podataka (telefon, a posebno e-mail adresa) u cilju brže i olakšane komunikacije te slanja različitih obavještenja. Takođe i članovi Privrednog savjeta koji su sačinjeni od predstavnika svih sektora privrede imaju zadatak da sektor kome pripadaju izvještavaju o svim dešavanjima koja se direktno odnose na njih.

Pitanje: Da li ste koristili iste i imate li primjedbi?

Stimulativne mjere koristilo je 24% ispitanika, a ni jedan anketirani nije naveo nikakve primjedbe. Ovdje je potrebno naglasiti da su stimulativne mjere vezane za dodjelu podsticajnih sredstava za zapošljavanje do sada bile isključivo namjenjene proizvodnim djelatnostima. Plan je da se u narednom periodu ovaj aspekt promijeni te da bude dodjeljivan i svim drugim djelatnostima. U tom smislu već je izrađen nacrt odluke koja će se u prvoj polovini 2017. godine naći pred poslanicima Skupštine opštine Teslić na razmatranju.

Pitanje: Imate li neki prijedlog, koja vrsta podsticaja bi vama najbolje odgovarala?

U okviru ovog pitanja odgovori su se svodili na sljedeće: Podrška za nabavku opreme, zapošljavanje i kupovinu zemljišta. Opštinska uprava je i prije rezultata ove ankete prepoznala ove potrebe poslovne zajednice te upravo u ovim segmentima preuzima odgovarajuće aktivnosti, a o kojima je bilo riječi u analizi prethodnih odgovora.

Pitanje: Koje su po Vama prioritetne teme kojima treba da se bavi strateški plan ekonomskog razvoja opštine Teslić?

I za ovo pitanje ponuđeno je više odgovora uz mogućnost navođenja više odgovora, a ispitanici su se izjasnili na sljedeći način:

-Transport	0%
- Industrijsko restruktuiranje	18%
- Razvoj radne snage	58%
- Razvoj poljoprivrede i sela	9%
- Turizam	9%
- Komunalna infrastruktura	18%
- Obrazovanje	18%
- Privlačenje stranih investicija	37%
- Podrška i pružanje pomoći preduzetnicima	75%
- Razvoj malih i srednjih preduzeća (MSP)	46%
Drugo	0%

Obzirom da opština Teslić u 2017. godini otpočinje aktivnosti na izradi nove Strategije razvoja opštine Teslić odgovori na ovo pitanje mogu da budu jedna od smjernica kada je riječ o poslovnoj zajednici. Dva odgovora na ovo pitanje se izdvajaju: razvoj radne snage i podrška i pružanje pomoći preduzetnicima. O podršci i pružanju pomoći preduzetnicima i aktivnostima koje preuzima opštinska uprava bilo je riječi u analizi prethodnih pitanja, ali je činjenica da u postojećim ekonomskim odnosima lokalne zajednice nisu u mogućnosti da finansiraju preduzetnike na način koji bi zadovoljio njihove potrebe, jer osnova njihovog poslovanja je privatni kapital i vlastita dobit. Međutim na opštinskoj upravi je obaveza da u domenu svojih nadležnosti obezbijede dobru poslovnu klimu i funkcionisanje svih službi i javnih preduzeća u njenoj nadležnosti. Kada je riječ o razvoju radne snage, i ovaj segment je već pojašnjen po pitanju uticaja koji na isti može da ima opštinska uprava, ali je potrebno dodati da je upravo zbog prepoznatljivosti ovog problema opštinska uprava izradila nacrt Lokalnog akcionog plana zapošljavanja za 2017-2018. godinu koji definiše mjere i aktivnosti u cilju smanjenja nezaposlenosti. Između ostalog tu su mjere razvoja radne snage, koje obuhvataju različite vidove prekvalifikacija, dokvalifikacija, sticanja znanja, vještina i prvog radnog iskustva.

Iako je anketa uspješno provedena, odnosno na istu je dobijen dovoljan broj odgovora za kvalitetan uzorak, uočeno je da je bio potreban mnogo duži vremenski period za sprovođenje iste, a razlog je slab odziv poslovne zajednice za učestvovanje u istoj. Apsolutno nije iznenađujuće da poslovna zajednica nije ažurna u odgovorima na različite ankete, upite i drugo, jer je broj ovakvih istraživanja koje vrše različiti organi vlasti, institucije i privatni subjekti u posljednje vrijeme zaista opterećujući. Međutim, glas poslovne zajednice i njihovi stavovi se moraju „čuti“ na određen način i ankete su svakako jedan od tih načina, ali očito da njihovo učestalo ponavljanje ne doprinosi kvalitetu odgovora, a time i povratnih informacija kroz koje se definišu preporuke i zaključci. U tom smislu uspostavljanje Privrednog savjeta kroz BFC SEE sertifikaciju je dobar način da se poslovna zajednica direktno uključi u rad opštinske uprave, ali su potrebne i odgovarajuće izmjene u njegovom radu i aktivniji pristup lokalne uprave u smislu isticanja značaja rada ovog tijela i uključivanja poslovnih ljudi u isti. Kako opštinska uprava ne raspolaže finansijskim sredstvima za angažovanjem anketara, preporuka je da se u narednom periodu razmisli da volonteri u opštinskoj upravi budu obučeni za ovaj posao. Takav pristup bi imao dvojaku korisnost: anketa bi se lakše sprovodila u ličnom kontaktu, a sami volonteri bi imali priliku da upoznaju privredne subjekte i predstave sebe kao osobe koje predstavljaju dostupnu radnu snagu.

Obradivač,

Opština Teslić

Odjeljenje za privredu i poljoprivredu

Odsjek za privredu